

מכלן (מילן)

(Mechelen; צרפתית: Malines). עיר מרכזית בבלגיה, במחוז אנטוורפן, במפגש של הנהרות זנה (Zenne) ודיילה (Dijle) עם תעלת הספנות מלון (לובן [Louvain Leuven]), ובאמצע הדרך מאנטוורפן לבריסל. בזמן המלחמה גרו בה כ-60,000 נפש. ב-1942 בחרו השלטונות הגרמניים בקסרקטין הישן על-שם הגנרל דוסין דה סן ז'ורז' מן המאה ה-18, שבתוך העיר הישנה, למחנה לאיסוף יהודי בלגיה ולשילוחם למזרח. נראה שהמקום נבחר בשל מרכזיותו ביחס לתפוצת האוכלוסייה היהודית בבלגיה, ובשל קשר הרכבות הנוח משם למחנות במזרח אירופה.

הקסרקטין נמצא סמוך לנהר, ופסי רכבת הגיעו עד אליו, אך הוא גם היה מוקף בתים של תושבי המקום. הקסרקטין היה מבנה אחד בן שלוש קומות, המקיף חצר גדולה מכול צדדיה. המקום נבחר למחנה בקיץ 1942 במסגרת ההכנות ל'פתרון הסופי', ועדיין לא היה מוכן בתחילת המעצרים. ב-22 ביולי 1942 נעצרה באנטוורפן קבוצה ראשונה של יהודים בתחנת הרכבת, הובלה למחנה ברנדונק, וכעבור חמישה ימים הועברו העצורים כאסירים ראשונים למחנה במ'. בשבועות הראשונים לקיום המחנה הגיעו למ' גם יהודים (כ-200 ליום), שנקראו להתייצב במקום על סמך צווי 'גיוס לעבודה' שחולקו למן 25 ביולי.

בתוך המחנה חולקו האסירים לקבוצות אחדות: Transport-Juden (יהודי משלוח), גורשו בהזדמנות הראשונה; Z. Juden (נתיני ארצות שהיו בעלות-בריתה של גרמניה או ארצות ניטרליות) חלקם לא נשלח מהמחנה; Entscheidungsfälle (מקרי גבול, מקרים מסופקים) כגון בני תערובת או יהודים הנשואים בנישואי תערובת, ועוד. כעבור זמן מה נשלחו ה'מקרים' הללו למחנה ויטל שבצרפת; S. Juden ('מסוכנים' מבחינה פוליטית) הועברו לבתי-סוהר או למחנות עונשין. לקראת סוף קיומו של המחנה היו בו גם כמה עשרות צוענים. התנאים במחנה השתנו במרוצת הזמן. נראה, שהמפקד השני שיפר את המצב החומרי הקשה ששרר בימי המפקד הראשון, פיליפ שמיט, אך כול הזמן היו התעללויות באסירים והאוכל היה דל.

מחנה דוסין (Dossin) היה כפוף לפיקוד מחנה ברנדונק, ועל-כן היה מפקד מחנה ברנדונק, פיליפ שמיט, מפקדו העליון עם הקמתו. ואולם, המפקד בפועל במחנה עצמו היה איש הס"ס רודולף שטקמן. סגל המחנה היה בעיקרו גרמני, אך שירתו בו גם בלגים (פלמים) אחדים. לאחראים לחדרים, למקלחות ולמרפאה מונו יהודים. לא ידוע הרבה על חיי היהודים במחנה, כי הדבר לא נחקר וניצולי יהדות בלגיה מיעטו להעלות את זכרונותיהם על הכתב. ל'אגוד היהודים' בבלגיה היתה מחלקה מיוחדת שטיפלה במשלוח חבילות ליהודים העצורים במחנה. אין ידיעות על קשר רצוף אחר בין היהודים במחנה ובין יהודים בחוץ. מדי פעם הוברחו דברים למחנה, בעיקר מזון, וכן הוברחו בידי פעילי מחתרת יהודים כלי פריצה והם

סייעו בבריחות מרכבות השילוח; על כך ידוע במיוחד בנוגע למשלוח ה-20 (אפריל 1943; ראה בלגיה).

תחילה שולחו יהודים ממ' פעמיים בשבוע, מ-4 באוגוסט 1942, ובכול משלוח כ-1,000 נפש. אחר-כך הואט הקצב, אך לעיתים יצאו שתי רכבות ביום, עם כ-1,500 מגורשים. ב-1943 יצאו רכבות רק בינואר, אפריל, יולי וספטמבר. מ-4 באוגוסט 1942 עד 31 ביולי 1944 יצאו בסך-הכול 28 רכבות שהסיעו יהודים ממ' למחנות במזרח (בעיקר לאושוויץ), ובהן כ-26,000 נפש, ועוד רכבות אחדות של צוענים (סוף 1943 ותחילת 1944).